Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem

Цана асобнага нумару 20 грош.

Беларускі Селянін

АДНАДНЁЎКА

Вільня, пятніца, 14-га жніўня 1925 г.

На двух канцох.

На двух процілежных канцох Беларусі— крайнім захадзе і крайнім усходзе — здаўна расцьвітаюць два найвялікшыя ў нашай Бацькаўшчыне прамысловыя цэнтры: *Беласток* і *Бранск.* Першы — ля самае этнаграфічнае граніцы Беларусі з Польшчай, другі—пад бокам Маскоўшчыны.

І адзін, і другі нашы заходнія і ўсходнія суседзі лічаць „сваім“. І адзін, і другі маюць вонкавы выгляд – небеларускі. Работніцкія масы Беластоку пад уплывам польскіх сацыялістычных павадыроў сваіх, хоць і зложаныя з выхаджэнцаў з беларускае вёскі, лічылі сябе заусёды часткай польскага пралетарыяту. Так сама працоўныя Бранску і ваколіц яго аказаліся пад вялізарным уплывам расейшчыны і ішлі на павадзе Масквы.

Але вось у жыцьці *сялянскае* Беларусі сталіся вялікія перамены. Беларускі адраджэнскі рух, які сьпярша быў абняў бадай выключна вёску, памалу пранікаў і ў места, ператвараючыся ўсё больш у *вызваленчы рух працоўных наагул—ад сахі і ад фабрычнага станка.* Прабудзіўшаяся нацыянальна вёска пачала слаць у места ўжо *сьвядомых* сыноў сваіх. І паняцьце беларускага адраджэньня з паняцьця адраджэньня толькі роднае культуры сталася паняцьцем адраджэньня також *палітычна-сацыяльнага* беларускіх працоўных масаў.

Усё выдатнейшае ўчасьце ў беларускім руху прыймае мястовы работнік, — той, што іграе найбольш чынную ролю ў-ва ўсіх палітычных і сацыяльных рухах наагул І мы бачым водгукі гэтага на гэных далёкіх адзін ад аднаго беларускіх акраінных прамысловых цэнтрах, аб якіх мы сказалі напачатку. І ў Беластоку і ў Бранску, якіх аддзяляе адлежнасьць у 700 вёрст і гранічны кардон, выразна *пачынае біцца беларускае сэрца.*

Мы добра памятаем сёлетні першы май у Беластоку. Мы памятаем, з якім энтузіязмам сустракалі тамтэйшыя работніцкія масы выбранцаў беларускае вёскі — нашых соймавых дэпутатаў, барацьбітаў за вызваленьне працоўных і вёскі, і места. І мы памятаем, з якой варожасьцяй аднясьліся да іх прадстаўнікі польскіх сацыялістаў—пэпэсаў і... польскае адміністрацыі! І адных і другіх у роўнай меры ўзбурыла гэтая *праява беларускасьці* ў „чыста польскім“ Беластоку....

А вось у канцы гэтага нумару мы друкуем паданую „Савецкай Беларусяй“ і перадрукаваную „Krynicaj“ карэспандэнцыю аб *„Беларускім Дню“* ў *Бранску,* які дагэтуль навет яшчэ не далучаны да Радавае Беларусі і ўваходзе ў Склад Радавае Маскоўшчыны. І там, пад чырвонай уладай работнікаў, бачым яшчэ больш якрае выяўленьне беларускасьці—выяўленьне яе ў чырвонай арміі, зложанай з бранскіх работнікаў і акалічных сялян.

Так на абодвух канцох нашае Бацькаўшчыны разгараюцца *два вогнішчы беларускага работніцкага руху,* як *дзьве вартоўні адзінства Працоўнае Беларусі.*

30-лецьце са дня сьмерці Фрыдрыха Энгельса.

5 жніўня скончылася 30 гадоў са дня сьмерці Фрыдрыха Энгельса, які разам з Карлам Марксам паклаў падставы так званаму „навуковаму сацыялізму“, распрацаваўшы яго ў цэлы шырокі, складны і ўсёахопліваючы сьветапагляд.

Гэтая філязафічна-ўсёахопліваючая веда ў-ва ўсіх галінах сучаснай навукі і адрозьнівала Энгельса ад яго таварыша і прыяцеля Маркса, розум якога быў наадварот больш аднабока-матэматычны і актыўна практычны баявы, ды сканцэнтраваўся ў ізучэньні эканамічных і сацыяльных зьявішчаў, пагардліва адкідаючы ўсялякую „літэратуру“ і „філязофію“, каб з гэтага ізучэньня вывясьці праграму і тактыку новага змаганьня выходзячай на гістарычную арэну клясы працоўных.

Энгельс, наадварот, узяў на сябе якраз апрацаваньне гэтага сьветапагляду сацыялізму, як агульнай навукова-філязафічнай сыстэмы.

Веда Энгельса літэральна ў-ва ўсіх галінах навукі была запраўды зьдзіўляючая. Але цікава адзначыць, што Энгельс усю гэтую веду здабыў сабе сам—самавукам. Ён сам любіў жартам казаць, што праз усё жыцьцё ня здаў ніводнага экзамену!

Вось, што паміж іншым пісаў аб Энгельсе ведамы правадыр аўстрыйскіх сацыялістаў, Адлер зараз-жа пасьля яго сьмерці ў 1895 годзе:

„Энгельс быў як быццам выліты з аднаго куска сталі. Вучоны, барацьбіть, чалавек былі ў ім зьліты ў адзіную магутную і чаруючую асабістасьць. Найвышэйшае разьвіцьцё мысьлі, найэнэргічнейшая воля лучыліся з сэрцам, пламенна кахаючым справу абяздоленых працоўных.

„Як Карл Маркс быў найвялікшым тэарэтыкам сацыял-дэмакратыі, так Энгельс быў першым і найвялікшым кіраўніком яе аб'яднанай міжнародавай тактыкі.

„Адносна да вялікіх людзей істнуе толькі адна запраўдная ўдзячнасьць да іх: гэта—вучыцца ад іх розуму і вясьці далей іх вялікую працу. Дык вось, пралетарыят усіх краёў добра паказаў усяму сьвету сваю ўдзячнасьць да сваіх першых і найвялікшых павадыроў, што ён умее быць ім удзячным. І памятнікам ім абодвум, які ён паставіць на векі вякоў, і будзе **вызваленьне клясы працоўных**“.

Замах на самастойнасьць беларускае культуры.

Агульны і заўсёдны напрамак польскай палітыкі ў адносінах да беларусаў—гэта дэнацыяналізацыя на карысьць апалячываньня. Правыя партыі імкнуліся да гэтага шляхам рэпрэсіяў і гвалтаў; левыя-ж дарогай нібы—сужыцьця з беларусамі, каб апошнія, пакахаўшы польскасьць, лягчэй апалячываліся, як гэта было з беларускімі панамі і магнатамі ў мінулыя сталецьці—словам, левыя хочуць спольшчыць беларусаў „podstępnie“.

Першы спосаб—спосаб правых, які быў з поўнай сілай ужыты ў адносінах да беларусаў—з тэй думкай, што гэткім чынам „за 50 гадоў ані воднага беларуса і з сьвечкай знайсьці ня можна будзе“, — быў адбіты беларускім народам, з поўнай сілай, энэргіяй і сьвядомасьцяй.

Бачучы гэта, урад наважыўся ўжыць яшчэ і другі спосаб—спосаб левых (можа, у выніку паразуменьня ўраду з П.П.С. з „Вызваленьнем“, бо гэта якраз і пачалася з „слаўных“ часоў „урадаваньня“ п. Тугутта!).

Вось і былі сфабрыкаваны гэтак-званыя „языковыя законы“, мэтаю якіх апрача баламучаньня заграніцы і зьяўляецца палянізацыя беларускіх дзяцей у „ўтраквістычных“ (двуязычных) школах. Але, каб палянізацыя была больш пэўная, міністэрства Асьветы ўводзіць у гэтыя школы **лацініку**, што зьяўляецца першай ступенькай у кірунку апалячываньня; гэтая-ж лацініка ўсімі сіламі ўпіхаецца вучыцельству на „беларускіх“ вучыцельскіх курсах у Вільні. Усё — з тэй-жа мэтай апалячываньня.

За гэтую „ідэю“ п. Міністра асьветы багаславіць уся правая шовіністычная польская прэса. „Słowo“ віленская газэта абшарнікаў у № 178 вельмі раіць беларусам трымацца лацінікі, бо, кажа, у кн. Літоўска-Рускім (чамусьці аўтар ня хоча ведаць, што гэта было кн. Літоўска-Беларускае!) кірыліца была афіцыяльным пісьмом, усё ж гэта нічым ня можа зьвязаць цяперашняй Беларусі з мінулай, бо паміж імі—вялікі перарыў часу. І, кажа далей аўтар (п. Смрэчынскі), „расейскія“ літары могуць служыць „аружжам русыфікацыі“, а незнаёмасьць з гражданкай забясьпечыць Заходнюю Беларусь і Польшчу ад „Заразы Усходу“, якая можа прыйсьці з Радавае Беларусі разам з беларускімі кніжкамі — падручнікамі, якія там інтэнсыўна друкуюцца гражданкай і пранікнуты камунізмам.

Мы і хацелі-б гэтую справу выясьніць, з пункту гледжаньня ня польскага, але чыста беларускага.

Перад усім, назоў „расейскія літары“ зусім не рацыянальны, бо кірыліца ўпярод была пісьмом беларускім, чымся расейскім. Гражданка, ці зрэфармаваная кірыліца, хутчэй можа быць названа „славянска-рускімі“ літарамі. Ня мы ад расейцаў узялі гэтыя літары, а расейцы ад нас, як ад нас узялі яны і друкарскую штуку; бо-ж наагул культура славянска-руская перш разьвілася на Беларусі, а потым толькі ў Маскоўшчыне. Дык гражданка зьяўляецца традыцыйным беларускім альфабэтам, ад якога беларусы ніколі ня могуць адмовіцца.

Што датычыць гістарычных часоў (для п. Смрэчынскага чамусьці даволі імглістых!), дык можам сказаць, што тыя часы, калі культура беларуская гожа цьвіла, мова наша ня толькі была на роўні з другімі, але была вышэйшай за іншыя, бо была мовай урадовай, — калі беларус „панам быў удома і слаўным за морам“—тыя часы для нас прадстаўляюцца сьветлымі і мілымі (а не імглістымі). І таму, што гражданка тады была афіцыяльнай, мы традыцыйна ніколі ня згодзімся замяніць гражданку лацінікай, якая ня мае ніякае гістарычна беларуска-традыцыйнае падставы.

Што з беларускімі падручнікамі, друкаванымі гражданкай у Менску, можа пранясьціся „Зараза Усходу“, могуць думаць толькі людзі, не паважна мысьлячыя. Бо ці-ж можа быць камунізм у падручніку — задачніку ці прыродазнаўстве?..

І хто ж вінен таму, што Польшча давяла беларускую справу да таго, што беларускае выдавецтва пад Польшчай ледзь-ледзь дыхае? І што за наіўны спосаб думаньня, што гэта мае забясьпечыць Польшчу ад уплываў камунізму!..

Увесь гэты паход проці гражданкі, як мы ўжо сказалі, ёсьць адзін з спосабаў апалячываньня беларусаў. Гэта відаць паміж радкоў і з гэтага артыкулу ў „Słowie“, аўтар кажа там: “мы, палякі, ніколі ня можам пазволіць на пасрэднюю русыфікацыю нашых усходніх зямель“. Аўтар не ўпамінае тут навет і слова аб Беларусі ці беларусах; цікавіцца ён толькі тым, каб усходнія землі ня былі зрусыфікаваны,—значыць, трэба іх спольшчыць.

Што за апека! Народ беларускі сам дасьць адпор і русыфікацыі і палянізацыі. І мы не патрабуем дырэктываў зьверху. Народ наш даўно высказаў сваю волю быць гаспадаром у сябе дома; сам-жа ён вырашыць і справу „гражданкі“ ці „лацінікі“. Гэта справа наша—чыста ўнутранага характару, і мы не пазволім, каб нам хто што-небудзь накідаў! Мы не зьяўляемся ворагамі „лацінікі“ і ўважаем, што яна, як часовая, для маласьведамага каталіцкага элемэнту зьяўляецца дужа карыснай. Але ніколі ня згодзімся адрачыся ад свае традыцыйнае „гражданкі“, тым балей, што братнія нам славянска-рускія народы, як украінцы і расейцы, карыстаюцца ею-ж, атрымаўшы яе, як мы зазначылі, ад нас.

Замах на „гражданку“ мы лічым замахам на самастойнасьць беларускае культуры, за якую мы будзем змагацца да апошняга.

М. Дубоўскі.

Справа беларускага шрыфту.

Імкненьне польскага ўраду гвалтам навязаць беларусам, што пад Польшчай, лацінскія літары—мае чыста палітычныя мэты: па думцы пана Станыслава Грабскага, лацініка мае служыць пераходнай ступеняй да польшчыны, каб дзеці, навучыўшся чытаць на беларускім лемантару, надрукаваным лацінікай, не маглі чытаць пасьля сваіх беларускіх кніжак, друкаваных кірыліцай, ды каб прымушаны былі карыстацца польскімі кніжкамі. На гэта паказуе факт, што міністэрства асьветы абмяжоўвае саваё беларускае выдавецтва адно толькі букваром і першай чытанкай, ды на гэтым супакоіваецца.

У стацьці „Замах на самастойнасьць беларускае культуры", зьмешчанай у гэтай аднадцёўцы, гр. М. Дубоўскі распраўляецца з гэтым палітычным імкненьнем польскага ўраду. Мы-ж хочам разглядзець пытаньне аб „лацінізацыі" беларусаў крыху шырэй.

Запраўды, пытаньне аб тым, якімі літарамі павінны карыстацца беларусы,— гэта пытаньне ня новае і паўстала шмат раней за ўваскрашэньне Польскае дзяржавы.

Калі Беларусь і Літва злучыліся з Польшчай, дык ужо тады распачаўся з Польшчы паход на Беларусь (як і на Украіну) **лацінства**. Пачалася барацьба захватніцкіх імкненьняў польшчыны і каталіцтва з старой беларускай і ўкраінскай культурай і ўсходня-візантыйскімі ўплывамі, ішоўшымі праз праваславіе. Барацьба гэтая закончылася для нас вельмі непамысна: наша інтэлігенцыя ўжо ў XVII сталецьці была спольшчана, ды значная частка сялянства ў Заходняй Беларусі праз вунію і каталіцтва падпала пад польска-панскія ўплывы.

У канцы XVII ст. ўжываная ў-ва ўсіх урадовых актах і дакумэнтах беларуская мова і кірыліца была заменена польскай мовай і лацінскімі літарамі. І цікава тое, што ўрадовыя ўстановы з таго часу навет копіі з старых беларускіх кірылічных дакумэнтаў і актаў выдаюць ужо толькі пісаныя лацінікай. Лацініка сталася як-быццам **сымвалам сьмерці беларушчыны**: ў ёй нічога беларускага ня творыцца,—пад той час, як толькі кірыліцай друкуюцца ўсе беларускія кніжкі XVII і XVIII сталецьця.

У пачатку XIX ст., калі некаторыя адзінкі спаміж спольшчанае шляхоцкае інтэлігенцыі пачынаюць варочацца да свайго беларускага народу і пісаць пабеларуску, — дык яны, ведаючы толькі лацініку, пішуць свае творы лацінскімі літарамі. Так робяць Баршчэўскі, Рыпінскі, Чачот, а пасьля — Дунін-Марцінкевіч, ды Мацей Бурачок. У 1835 годзе выходзе ў Вільні каталіцкі катахізм у беларускай мове, друкаваны лацінікай. А бязглуздая палітыка расейскага ўраду, якая не аддзяляе каталіцтва ад польшчыны, убівае ў галовы беларусаў-каталікоў сьмешную думку, быццам з кірыліцай канечна зьвязана праваслаўіе і г. д. Так у жывое цела беларускага народу быў убіты клін, які цяпер польская ўлада стараецца заганяць далей, не здаволіваючыся тымі калючымі дротамі, што адгарадзілі Заходнюю Беларусь ад Усходняе...

Цікава і характэрна тое, што, калі ўжо **ня спольшчаная шляхта, а беларускае сялянства**, збудзіўшыся ад векавога сну, **пачало тварыць беларускае пісьменства**, дык бадай цалком у ім **запанавала кірыліца**. Праўда, яшчэ апошнія з прадстаўнікоў навярнуўшаеся да беларушчыны польскае шляхты (цяпер адпаўшыя ад беларускага руху!) пробуюць увадзіць **прынцыпова** абодва шрыфты. Праўда, што—дзеля практычных мэтаў — першыя беларускія газэты друкуюцца і такімі, і сякімі літарамі. Але, калі „Наша Ніва" зрабіла анкету ў справе выбару адных літараў—лацінікі, ці кірыліцы, дык чытачы яе блізу аднагалосна высказаліся **за кірыліцу**, навет і каталікі! І бадай усе нашы адраджэнскія паэты — з каталіком Янкай Купалай наперадзі—пішуць свае творы, карыстаючыся кірыліцай і зьяўляючыся мо' найбольш перакананымі абаронцамі яе.

Аднак, жыцьцё не дало поўнае перамогі старонкам кірыліцы. Той факт, што значная частка беларусаў — каталікоў ведае **толькі лацінскую**, або, як у нас кажуць, „польскую" грамату, прымушае і сяньня павадыроў беларускага руху сярод каталікоў выдаваць часопісі і кніжкі лацінікай,—асабліва кніжкі рэлігійныя, лічучыся з пашыраным палякамі сярод цямнейшых сялян страхам, быццам кірыліца нясе з сабой маскоўшчыну і праваслаўе! Але ёсьць і ідэйныя старонікі лацінікі паміж нашай інтэлігенцыі, якія думаюць, быццам ужываньне лацінікі беларусамі зьвязывае іх запраўды з культурай Захаду...

Трэба сказаць, што такі пагляд зьяўляецца слушным толькі пастольку, паскольку пад „Захадам" будзем разумець выключна Польшчу. Запраўды-ж: з культурай вялікіх заходніх народаў можа нас зьвязаць **ня той ці іншы шрыфт, а выключна веданьне чужых моваў**! І хіба-ж ніхто ня можа паважна падумаць, быццам веданьне лацінскіх літараў можа даць беларускаму вяскоўцу магчымасьць чытаць у арыгіналах нямецкія, францускія, англійскія ці іншыя творы, калі ён перш не навучыцца гэных моваў!!! З усіх заходніх моваў толькі польская мова, як славянская, (ды йшчэ чэшская!) можа быць крыху зразумелай беларусу, і гэтак **веданьне аднэй лацінікі бяз кірыліцы, пазбаўляючы нас магчымасьці карыстацца літэратурай больш блізкіх нам украінцаў і расейцаў, адчыняе доступ дый то вельмі цяжкі—толькі да больш далёкай ад нас польскай літэратуры.**

Спробу „лацінізацыі" беларускага пісьменства ў імя тэй-жа лучнасьці з культурай Захаду зрабілі былі ў Заходняй Беларусі **нямецкія акупацыйныя ўлады**. Яны сьпярша забаранілі друкаваць пабеларуску кірыліцай і дазвалялі толькі лацінскія друкі. Так сама яны стараліся завадзіць лацінскія падручнікі ў беларускія школы. Але ўжо цераз год прымушаны былі **зрабіць уступкі кірылічным друкам, а ў школах беларускіх**, ня гледзячы на ўсе забароны, **вучыцялі навучалі дзяцей чытаць і пісаць як лацінікай, так і кірыліцай.**

Пытаньнем аб шрыфце пад той час занялася найпаважнейшая ў Заходняй Беларусі культурная ўстанова—Беларускае Навуковае Таварыства. Было гэта йшчэ ў 1917 годзе. Прызнаўшы, што аканчальнае вырашэньне гэтага важнага пытаньня аднэй толькі часткай Беларусі, аддзеленай ваенным фронтам ад Усходняе Беларусі, абсалютна немагчыма, Т-ва прыняло рэзалюцыю, якая пратэставала проці навязываньня немцамі гвалтам лацінікі і заклікала вучыцельства і асьветныя ўстановы **не выракацца кірыліцы і ўжываць яе раўналежна з вымаганай нямецкімі акупантамі лацінікай.**

З таго часу ў беларускім жыцьці сталася многа вялікіх перамен. У сувязі з стварэньнем Беларускае Сацыялістычнае Радавае Рэспублікі на Усходзе—пераважна зусім ня зьвязаным з лацінікай, а такжа ў сувязі з польскім „культуркампфам" на Захадзе, цэнтр беларускае творчае культурнае працы пераўшоў з Вільні ў Менск. У сувязі з гэтым **узмацаваліся і шансы кірыліцы стацца адзіным беларускім агульна-нацыянальным шрыфтам.** Але зусім магчыма, што гэта станецца йшчэ **ня скора** – асабліва з увагі на палажэньне Заходняе Беларусі пад уладаю Польшчы.

У **нармальных варунках** істнаваньне двух шрыфтаў у літэратуры народу не зьяўляецца само па сабе нечым страшным. Вось жа ў Нямеччыне народ карыстаецца і старасьвецкай нямецкай нацыянальнай **готыкай, і лацінікай**, дый ёсьць кніжкі і газэты, друкаваныя або адным, або другім шрыфтам. Але там у кожнай школе вучаць дзяцей чытаць і пісаць сьпярша готыкай, а пасьля лацінікай, і ад істнаваньня двух шрыфтаў ніякае шкоды нікому ня робіцца.

Ня было-б шкоды і нам, калі-б польскі ўрад адносіўся да беларусаў ляяльна і дапусьціў у школу **навучаньне і лацінікі, і кірыліцы**. Але, пакуль гэтага нямя, пакуль уводжаньне лацінікі зьяўляецца толькі палітычным крокам польскага ўраду, які мае на мэце паставіць новую загарадку паміж Заходняй і Усходняй Беларусяй, — дык **„лацінізацыя" беларускага пісьма і пачаткавае школы зьяўляецца для нас цяжкой крыўдай.**

Проці шкодных для нашага народу вынікаў сказанага кроку беларускае грамадзянства павінна **змагацца дарогай навучаньня беларускіх дзетак — гадунцоў польскіх ці польска-беларускіх „лацінічных" школ—чытаць і пісаць пабеларуску такжа і кірыліцай.**

А. Н.

Важнейшыя здарэньні.

У Польшчы.

Канфлікт у жалезнай прамысловасьці на Горным Сьлёнску.

У Польскім Сьлёнску выбухнуў новы канфлікт паміж работнікамі і ўласьнікамі жалезных гутаў. Прамыслоўцы дабіваюцца захаваньня 10-гадзіннага дня працы. Работнікі забаставалі, трэбуючы загарантаванага законам 8-гадзіннага рабочага дня.

На забастоўку прамыслоўцы адказалі масавым лёкаўтам (звальненьнем работнікаў). Гэткім чынам безрабоцьце ў Польшчы яшчэ павялічылася, завастраючы яшчэ сацыяльна-гаспадарчы крызіс.

У справу мае ўмяшацца ўрад, і... не хапае толькі паноў пэпээсаў, каб напэўна правaліць работніцкую справу — на карысьць паноў прамыслоўцаў...

Забастоўка мэталістаў у Варшаве.

На двух мэталічных заводах у Варшаве забаставалі 4 тысячы работнікаў. 8 жніўня да гэтых забастоўшчыкаў далучыліся ўсе работнікі-мэталісты ўсяго варшаўскага фабрычнага округу. Калі да 15 ня будзе паразуменьня з прамыслоўцамі, дык забастуюць усе 25.800 работнікаў мэталістаў варшаўскага райёну.—на 104 заводах.

Безрабоцьце ў Польшчы.

У працягу ад 27 чэрвеня да 11 ліпня лічба безработных у Польшчы павялічылася на 2058 чалавек.

Партыйная перабудова ў Польшчы!

Уся польская прэса дагэтуль усхвалявана адбыўшымся ўжо 2 тыдні таму рашучым галасаваньнем над законам аб „зямельнай рэформе".

Запраўды-ж — вельмі цікавы і паказальны абраз прадстаўляў Польскі Сойм у гэты рашучы мамэнт. Бо ці-ж можа быць больш забойчым для Польскага Сойму тое, што навет спроба большменш рашуча падыйсьці да так доўга адкладанай справы, вялізарнага дзяржаўнага значэньня, як справа зямельнай рэформы, усе бяз вынятку польскія партыі або разьбіліся і разваліліся на розна галасаваўшыя часткі, або адкрыта і цынічна здрадзілі свае праграмы?

Ці-ж гэтыя развал і дамаралізацыя ўсіх польскіх партыяў ня сьведчаць бясспрэчна аб тым, што ўсе яны і пабудаваны былі штучна і бяз трывалага добрага „цэмэнту" — і ня мелі запраўды свайго глыбокага маральнага зьместу і характару?

Зусім слушна ўсе польскія газэты розных партыяў сцьвярджаюць гэты развал і дэмаралізацыю... у сваіх праціўнікаў!

У арт. „Разьбіцьце Хіены", „Robotnik" сцьвярджае канец магутнай дагэтуль „Хіены", якая, ня гледзячы навет на падтрыманьне... пэпээсаў, разьбілася пры рашучым галасаваньні ў ліпні, і яе складовыя часткі пачнуць цяпер расслоівацца паводле больш шчырага, бо больш скурнага, прынцыпу—клясавага.

Чыста абшарніцкая група, уваходзіўшая ў склад Хіены пад назовам „Хрысьц'янскіх Нацыяналістаў", рашуча і шчыра ў поўным складзе — галасавала наагул проці зямельнай рэформы.

Трэба спадзявацца, што гэтая партыя — пад пагрозай мо' й запраўднага выкананьня прынятага Соймам закону — аб адабраньні абшарніцкіх маёнткаў—стане тым ядром, навакол якога будзе гуртавацца ўся абшарніцкая апазіцыя ў Польшчы.

Пад лозунгам „Абшарнікі ўсей Польшчы, злучайцеся" і пойдзе запраўды перабудова ўсіх польскіх партыяў і клюбаў у Сойме, у склад якіх дагэтуль уваходзілі рознага роду і масьці зямляўласьнікі.

Дык трэба спадзявацца завастрэньня магутнай і заядлай барацьбы з боку гэтай найбагацейшай, а разам і найрэакцыйнейшай з усіх групаў польскага грамадзянства, а ў выніку гэтага — мо' і узмацаваньня гэтай рэакцыі.

Ужо і цяпер орган крэсавых абшарнікаў — віленскае „Słowo", абураючыся на закон, папросту ня верыць у яго выкананьне, навет—у выканальнасьць, называючы яго „законам, якога ня было"...

Але „разьбіцьцё Хіены" не абмяжавалася толькі распадам сувязі паміж паасобнымі сябрамі гэтага прагавітага блёку.

Развал пайшоў далей — у глыбіню і паасобных складаўшых блёк партыяў.

Галасаваньне над зямельным пытаньнем перед усім рашуча разьбіла эндэцыю. Бо-ж ведама, што шмат буйных, сярэдніх і драбнейшых зямляўласьнікаў уваходзіць у склад гэтай наагул пераважна мястовай (буржуазнай) партыі.

Дык вось буржуазна-мястовая частка паслоў галасавала за „рэформу", зямляўласьнікі — проці; частка „інтэлігенцыі" ўстрымалася ад галасаваньня, каб ня крыўдзіць ...ані „дзяржавы", ані сваіх бацькоў-абшарнікаў.

Няма найменшага сумліву ў тым, што гэтае разьбіцьце галасоў эндэцыі ў Сойме пойдзе далей, ператвараючыся ў разьбіцьцё самай партыі эндэкаў. І трэба прызнаць, што гэты факт вельмі значна адаб'ецца на агульным палітычным жыцьці Польшчы. Польская эндэцыя страціць сваю найбагацейшую групу абшарнікаў, страціць уплывы „на вёсцы", ці паза местам, астаўшыся толькі чыста мястовай дробна-буржуазнай партыяй дробных гандляроў, рамесьнікаў, чыноўнікаў, „крэсавікоў", дэвотак і г. д, аб'яднаных перад усім ненавісьцяй да нацыянальных меншасьцяў і — дамаганьнем ад польскага ўраду асаблівай апекі і прывілеяў ім за іх асаблівую „польскасьць"...

Бо, калі абшарнікі з эндэцыі пяройдуць да „дубадэкаў" („хрысьціянскіх нацыяналістаў"), дык усе тыя прадстаўнікі буйнага капіталу, якія дагэтуль уваходзілі ў склад эндэцыі, адойдуць ад яе ў сваю ўласную партыю, якой фактычна даўно ўжо, а цяпер усё больш выразна і рашуча, вывыступае „хадэцыя" („хрысьціянская дэмакратыя"), у склад якой цяпер уваходзіць і шмат работнікаў, але якой, як гэта ні дзіўна, самаўладна кіруе найвялікшы капіталіст-прамысловец Польшчы — пас. Корфанты...

Тады гэтая, дагэтуль тумaніўшая мазгі польскім работнікам, партыя „хадэкаў" зробіцца ўжо выразнай партыяй буйнага фінансавага і прамысловага капіталу. Насколькі бясформнай зьяўляецца цяпер гэтая партыя, відаць з таго, што ў галасаваньні над зямельным законам яна падзялілася на дзьве паловы: з 41 пасла толькі 19 падалі галасы за закон.

У выніку ўсіх гэтых перабудоваў польская эндэцыя, страціўшы ўсіх прадстаўнікоў найбуйнейшага прамысловага і аграрнага капіталу, і абяднеўшы гэткім чынам перад усім партыйнай кішанёй, можа зусім страціць усялякае палітычнае значэньне, падзяліўшы лёс свайго бліжэйшага сваяка „групы Скульскага"... Але—на тое-ж пэпээсы, каб яе адратаваць, як пабачым далей...

Насколькі эндэкі разумеюць гэта і баяцца гэтага, відаць з таго, што іх орган „Gaz. Warsz.", апраўдываючыся перад цэнтральным органам абшарнікаў „Warszawianka" (рэд. пас. Строньскі), не перастае супакоіваць абшарнікаў, пішучы, што „закон аб парцэляцыі і асадніцтве ня мае яшчэ аканчальнай формы, што ён павінен яшчэ прайсьці праз Сэнат, а стуль яшчэ вярнуцца ў Сойм"

Камуністычная друкарня ў Львове.

У Львове раскрыта і арыштавана паліцыяй— у часе працы—камуністычная друкарня. У мамэнт арышту друкарня канчала адозву з пратэстам проці суду над Ботвіным, забіўшым правакатара Цэхноўскага.

Выпадкі на пагранічча.

У ноч на 7 жніўня на адрэзку каля Воліны праз граніцу прабавала перайсьці банда ў 10 асоб, але заўважаная польскімі жаўнерамі павярнула назад.

Таксама, на некалькі кілямэтраў на палудзень другая меншая банда—у 5—8 асоб—прабавала зрабіць тое-ж самае, але з пастэрунку дадзены былі 4 стрэлы, і банда павярнула назад.

Бандытызм.

У Валыншчыне ізноў паявіўся, пасьля паўгадавога адпачынку ведамы бандыт, былы шподоўнік польскай паліцыі Фэлікс Даманьскі. У канцы ліпня раптам зьявіўся ён у Валадзімерскім пав., дзе забіў свайго былога супольніка (таксама — паліцыянта польскага). Пасьля гэтага ён напісаў ліст, „мельдуючы“ аб гэтым паліцэйскі пастэрунак, заяўляючы, што зусім пакідае Валадзім. павет. Пагоня за ім, як звычайна, не дала рэзультатаў.

Пасьля таго Даманьскі перайшоў у Гарохаўскі пав. Валыншчыны, дзе разам з сябрамі банды напаў на пошту ў Гарохаве; забраўшы ў касе 3000 злотых, банда, зрабіўшы яшчэ некалькі дробных рабункаў, рассыпалася ў суседніх лясох, хаваючыся ад пачатай у шырокім маштабе пагоні.

Скасаваньне „аўтаноміі“ дзяржаўнай паліцыі.

Міністар унутраных справаў п. Рачкевіч падаў у Раду Міністраў прапазіцыю скасаваньня істнаваўшага дагэтуль парадку, паводле якога дзяржаўная паліцыя карысталася пэўнай аўтаноміяй, маючы свае акружныя і цэнтральную ўлады. Цяпер мае паліцыя на мясцох дзяліцца не на свае акругі, але на агульныя адміністрацыйныя падзелы, падлягаючы цалком мясцовым ваяводам, старостам, камісарам ураду, якія будуць распараджацца асыгнаванымі на паліцыю сумамі і назначаць паліцэйскіх урадоўцаў.

Ці лепш, ці горш ад гэтай новай „рэформы“ п. Рачкевіча будзе беларускаму народу, няварта нават разважаць.

Спрытны пан дырэктар.

Дырэктар абшарніцкага банку ў Гайнаўцы (мясцовага аддзелу „Банку Земяньскаго“), нейкі Кахаnoўскі арыштаваны за растрату 40.000 злотых з касы банку.

Заграніцай.

Угодкі выбуху сусьветнай вайны.

2 жніўня ў Бэрліне і ў іншых сталіцах Эўропы адбыліся дэманстрацыі проці мілітарызму (ваенна-заборчага характару) сучасных дзяржаў.

Дэманстрацыі наагул адбыліся спакойна. Толькі ў Бэрліне паліцыя хацела вырваць з рук аднаго з дэманстрантаў плякат з карыкатурай на Гіндэнбурга, з чаго ўзьнялася сутычка, якая скончылася арыштаваньнем аднаго з камуністаў.

„Беларушчына йдзе на Усход“.

„Кгуnіса“ перадрукавала з „Сав. Бел.“ гэткую карэспандэнцыю пад загалоўкам: Беларускі дзень у Бранску, Смаленскай губ.

„Пераход з зімовых кватэр у лягеры ня толькі ня спыніў беларускай культурнай работы ў N. палку сувязі ў Бранску, але наадварот, стварыў добрыя ўмовы—даў грунт для пашырэньня гэтае работы.

Лягеры аб'ядналі пад адным палатняным дахам некалькі вялікіх вайсковых адзінак і, такім чынам, колькасьць аўдыторыі, якая цікавіцца беларускім пытаньнем, значна павялічылася.

Ад гуртковых мэтадаў прышлося перайсьці да масавай работы ў гэтым кірунку.

Беларускае пытаньне, якое ўзьнялося спачатку толькі ў N. палку, ускалыхнула цяпер і іншыя вайсковыя часьці, як 9 полк і інш. Гэта гаворыць аб тым, што нацыянальнае пытаньне ў часьцях чырвонае арміі зьяўляецца вельмі жыцьцёвым і патрабуе пэўнага вырашэньня.

11 чэрвеня ў гарнізонным штабе быў праведзен дзень беларуса.

У гэты дзень было абвешчана сьвята, запрошаны ў лягеры гарадзкія, партыйныя, прафэсыянальныя і рабочыя арганізацыі. Пры вялікім наплыве грамадзянства быў праведзен урачысты сход, пасьвечаны беларускаму пытаньню.

На сходзе выступала шмат прамоўцаў ад розных арганізацыяў з прывітаньнямі па адрасу Беларусі. Усе зьвяртаюць увагу на нацпалітыку сав. улады і кампартыі, на значэньне разьвіцьця нац. культуры, як кроку да культуры сусьветнае.

Далей быў даклад на беларускай мове: „Беларусь раней і цяпер, і патрэбнасьць бел. культ. працы сярод чырвонаармейцаў“.

Дакладчык, пасьля кароткага гістарычнага агляду, застанавіўся на культурна-гаспадарчым і палітычным разьвіцьці Беларусі ў зьвязку з нацыянальнай палітыкай сав. улады.

У рэзалюцыі, якая падкрэсьлівае значэньне нацыянальнага пытаньня ў чырвонай арміі і наагул, сход пастанавіў прыняць самыя рашучыя крокі для падняцьця нацыянальнай самасьвядомасьці сярод чырвонаармейцаў гарнізону.

Пасьля ўрачыстай часткі адбыўся спэктакль на беларускай мове. Ігралася п'еса: „За Беларусь“. А ўвечары—бел. хор, бел. скокі і дэклямацыя.

Позна разыходзіліся часьці і чырвонаармейцы пад сьпеў „Ад веку мы спалі і нас разбудзілі“.

Вільгельм II чакае.

У гутарцы з журналістамі Вільгэльм II заявіў, што дэмакратыя—гэта сьмерць для дзяржавы, і нямецкі народ добра ведае гэта, дабіваючыся адбудовы манархіі. Нямецкі народ—бясспрэчна вялікшы за ўсе іншыя і ня можа зрачыся сваей вялікай ролі, якую яшчэ павінен адыграць. „Дык народ мой чакае адпаведнай хвіліны.. I я чакаю таксама.“, — так закончыў экс-кайзэр размову...

Што немцы—вялікі народ, гэта—бясспрэчна. Але што іх кайзэр скампрамітаваў і давёў да сучаснага рабства „свой“ народ, гэта-ж таксама — бясспрэчна..

„Праз тры гады“ ..

У Бэрлінскія газэты тэлеграфуюць з Масквы, быццам Фрунзэ заявіў у прамове да краснаармейцаў, што „чырвоная армія праз тры гады павінна быць гатова да пабеды над буржуазным сьветам“..

Рабочыя Францыі супроць заборчай вайны ў Мароко.

Рыская газ. „Сегодня“ паведамляе, што Цэнтральны рабочы Камітэт Дзейнасьці ў Парыжы, выбраны нядаўна рабочым кангрэсам, зьвярнуўся з заклікам да францускіх жаўнераў і матросаў, каб браталіся з рыфамі (народ, супроць якога вядзе вайну Францыя).

Брыян у Лёндане.

Брыян з сваімі сэкрэтарамі прыехаў у Лёндан для спатканьня з Чэмбэрленам. Брыян прывёз з сабою 2 дакумэнты: праект францускага адказу на нямецкую ноту, уласны праект Францыі—„гаранцыйнага пакту“—узамену нямецкага.

Забастоўка банкаўскіх служачых у Парыжы.

У Парыжы выбухла забастоўка служачых у банках, якая перакінулася і ў правінцыю.

Паражэньне Французаў у Сірыі.

Толькі што, перад сваім ад'ездам у Лёндан, Брыян заявіў журналістам, што францускай уладзе ў Сірыі не пагражае ніякая небясьпека, бо францускі камісар ген. Сарайль мае даволі войска, каб задушыць паўстаньне друзаў. Як і можна было думаць, за гэтую самахвальчую хлусьню асьлепленай „вяліка-дзяржаўнасьці“ хутка наступіла кара.—З Ерусаліму пішуць у англійскія газэты, што францускія войскі пацярпелі ў Сірыі толькі што вялікае паражэньне, ачысьцілі важную крэпасьць Амон і адыйшлі на палудзень. Апрача ахвяраў людзьмі, французы страцілі шмат танкаў, кулямётаў і аэрапляна ў...

Манархічная змова ў Турцыі.

У Канстантынаполі адкрыта паліцыяй манархічная змова проці рэспублікі. Арыштаваны 30 сяброў камітэту, паміж якімі шмат паслоў першага Нацыянальнага Сабраньня. Галоўнае кіраўніцтва знаходзілася заграніцай.

Англійскія страты з прычыны кітайскіх падзей.

Англійская прэса сцьвярджае, што з прычыны разрухаў і байкоту англійцаў у Кітаі англійскі вываз зьменшыўся наагул на 20 проц. (на адну пятую частку). Усяго за гэты час апошніх разрухаў у Кітаі Англія мела стратаў больш як 10 мільярдаў фунтаў (фунт—каля 5 даляраў).

Добра і лёгка было дагэтуль англійцам перарабляць на золата кроў кітайскіх работнікаў. Але гэта ўжо скончылася назаўсёды.

Канфлікт з англійскімі чугуншчыкамі.

У Англіі выбух канфлікт між уласьнікамі прыватных чугунак і працаўнікамі на іх, якія адкінулі прапазіцыю ўласьнікаў—паніз іць ім плату. Дапраўды-ж..—Ну, як-жа-ж было ня прыняць гэткай „прапазіцыі“. Можна спадзявацца новых забастовак, якія зусім пазбаўляюць Англію ўсялякай сілы і ініцыятывы—у яе, так пажаданай „усім

Маральны ровень гэтых пацяшаньняў лейб органу польскіх нацыяналістаў красамоўна гаворыць аб поўным раскладзе гэтай партыі, якая толькі стараецца ўтрымаць пры сабе абшарнікаў, ня трацячы і „саюзу“ з пэпэсамі...

Гэтак, знамянітая польская „Хіена“ здыхае на нашых вачох. На крайні правы фланг адыходзяць найвялікшыя абшарнікі і капіталісты, як чыста клясавыя і найбольш рэакцыйныя аб'яднаньні. Пакінутыя імі партыйныя рэшткі з сярэдніх станаў, як можна прадбачыць, пачнуць фармаваць адсутны дагэтуль у Польшчы—парляманцкі цэнтр.

Як лёгка бачыць, цэмэнтам гэтага цэнтру зьяўляюцца дзьве зьвязаныя цесна адзнакі: польскі нацыяналізм і польская дзяржаўнасьць.

Пад знакам яшчэ больш выразнага выяўленьня гэтай польскай нацыяналістычнай дзяржаўнасьці і пачнецца перагуртоўваньне рэшты польскіх партыяў — пасьля адыходу ўправа чыста клясавых буйна-ўласьніцкіх групаў.

Рашучае галасаваньне над „зямельнай рэформай“ зусім ясна паказала, хто ўвойдзе ў гэты новастварыючыся — „дзяржаўна-нацыяналістычны цэнтр“ Польскага Сойму, які гэтым ставіць сваю апошнюю стаўку...

Як ведама, найбольш рашучым абаронцам гэтай „зямельнай рэформы“—бо якраз найбольш заінтэрасаваным кандыдатам на „асады і парцэлі“ з абшарніцкіх („крэсавых“!) маёнткаў—зьяўляецца „Пяст“. Дык якраз „Пяст“, як відаць, і зьявіцца—побач з „мястовымі рэшткамі“ Эндэцыі — вясковым ядром „новага цэнтру“. Дзяржаўна-нацыяналістычных непаразуменьняў паміж гэтай „панай“ ніякіх ня будзе, бо ўжо са 2—3 гады, як „Пяст“ прысвоіў сабе цалком усю гэтую ідэалёгію Эндэкаў. Можна нават сказаць, што гэты „Пяст“, як „ня носячы кравату“, наўзор свайго лідэра Вітаса, зробіць яшчэ больш паліцэйска грубай і зьвярынай гэтую і без таго не дэлікатную „ідэалёгію“. Ведамы прыклад „міністра паліцыі“ п. Кэрніка і яго законадаўства красамоўна гаворыць сам за сябе...

З сялянскага, вясковага боку да „Пяста“ цесна прымыкаюць розныя фальшыва — „сялянскія“, напалову інтэлігенцка-памешчыцкія, напалову ваенна-чыноўніцкія групы, якія ў часе выбараў захапілі шмат сялянскіх мандатаў.

Гэтыя прамежныя групкі, стварыўшыяся ў рэзультаце распаду „Пяста“ і „Вызваленьня“, і зьяўляюцца натуральнымі лучнікамі паміж гэтымі быццам пасварыўшыміся партыямі. Рашучае галасаваньне над зямельнай справай і тут паказала блізкае радство ўсіх гэтых партыяў і групаў, прынамся галоўных іх элемэнтаў, якія спадзяюцца пажывіцца, як асаднікі, на парцэляванай „крэсавай зямлі.

Рашучае галасаваньне над зямельным законам разьбіла і гэтыя ўсе партыі і групкі, а перад усім разьбіла на 3 часткі, як і эндэкаў, найвялікшую з іх—„Вызваленьне“.

Дык ясна, што і тут працэс расслаеньня „Вызваленьня“ пойдзе і далей, і глыбей.— Частка „партыі“ адыйдзе да „нацыянальна-дзяржаўнага цэнтру“, які пачне—для сваей аканчальнай „кансалідацыі“ — дзяліць паміж „сваіх“ перад усім „крэсавую“, у першую чаргу няпольскую зямлю,— патроху ператвараючыся на „Пястаў“ і прысвойваючы сабе—праз пястоўцаў—тую-ж эндэцкую ідэалёгію. Астаўшыяся рэшткі, шчыра-сялянскія, адыйдуць налева—у апазіцыю.

Але такую-ж самую „эвалюцыю“ ці папросту— „буржуазны марш направа“—да эндэцкай „нацыянальна-дзяржаўнай ідэалёгіі“ і праграмы—зрабілі з ліку мястовых партыяў—у часе рашучага галасаваньня над справай зямлі—і пэпэсы.

Зусім падобна, як вызваленцы да „Пяста“,— падыйшлі і паразумеліся пэпэсы з Эндэцыяй.. I цяпер,—хто-ж ня бачыць гэтага?—гэты саюз будзе толькі ўзмацоўвацца—на плятформе, зразумела,— не сацыялізму, але ўсё тэй-жа самай, так магутнай у нацыянальна-мяшанай Польшчы, — нацыяналістычна-дзяржаўнай ідэалёгі эндэкаў. Што паны пэпэсы ўжо прысвоілі сабе гэтую эндэцкую ідэалёгію і практычную праграму і толькі прыкрываюць здраду работнікаў і сялян крывадушнай „сацыялістычнай“ хлусьнёй, гэтага ўжо ня трэба і даводзіць: кожны дзень, кожны крок іх кажа аб гэтым зусім ясна. Ясна ўжо ўсім, што пэпэсы зусім адкрыта кінулі бараніць работніцкую справу (ня кажучы ўжо аб сялянскай!), „і пачалі бараніць так званую“ „польскую дзяржаўнасьць“, польскі дзяржаўны інтэрас,—ці папросту — капіталістычна-абшарніцкую дыктатуру ў Польшчы.

Што польскія сацыялісты знойдуць ня мала лоўкіх і „спрытных выкрутаў“, каб „апраўдаць“ сваю тактыку „навуковым марксізмам“, гэта-ж зразумела. Але проці іх сьведчаць усе іх дасюлешнія пастункі!

Што ў выніку гэтай бясперэчнай эвалюцыі ППС увойдзе (ды ўжо ж фактычна ўвайшла!) у склад гэтага ўжо нараджаючагася „дзяржаўнага цэнтру“, у гэтым ня можа быць ніякага сумліву.— Бо гэта-ж мы бачым амаль ня ўсюды ў Эўропе...

I тут—надзвычай характэрна тое, што гэтая „польская сацыялістычная партыя“ пяройдзе на бок і ў хаўрус да польскіх нацыяналістаў, праўда, не распаўшыся, і „захаваўшы сваю моц і адзінства“ (як хваляцца паны пэпэсы), але затое яна таксама—у поўным сваім складзе — ідэйна і маральна збанкрутавала і пачала ўжо яўна сьмярдзець трупам.. у выніку гэтай здрады работніцкіх інтэрэсаў яна ўсё больш, усё хутчэй траціць і даверые і падтрыманьне работнікаў, ня кажучы ўжо аб сялянах...

сьветам“ акцыі процi „чырвонай небясьпекі“ — у Эўропе і Азыі...

Няспыняючыся белы тэрор у Баўгарыі.

Пракляты ўсім баўгарскім сялянствам (якога аж 90 проц. насяленьня краю) ўрад Цанкова ня спыняе белага тэрору. Толькі што закончыўся адзін з чарговых палітычных працэсаў „камунустаў“. „Суд“ прысудзіў 33 абвінавачаных на кару сьмерці; 67—у вастрог, рэшту, 19 асоб, апраўдаў.

Грэцко-Баўгарскі канфлікт.

У сувязі з грэцко-баўгарскім канфліктам грэцкая армія канцэнтруецца ў Македоніі.

Адзіны фронт нямецкіх партыяў проці Польшчы.

Высяленьне нямецкіх аптантаў (грамадзян) з Польшчы, якіх, як пішуць немцы, выкінулі за апошнія дні аж 20.000, выклікала страшэннае абурэньне ў Нямеччыне. У нямецкім парляманьце і ў прэсе ўсе партыі зрабілі вельмі рэзкія заявы проці гэтага варварскага паступаньня, і наагуль проці польскай дзяржавы.

Камуністычная літэратура для Польшчы.

„Dzien. Wil.“ піша, што ў Менску выдрукавана маса камуністычнай літэратуры, празначанай для Польшчы.

Літэратура, друкованая пабеларуску, празначана для беларускага сялянства, а друкованая папольску для польскай арміі. Адозвы заклікаюць да гатоўнасьці ў кожную хвіліну прайці на савецкі бок.

ХРОНІКА.

У Віленскай Беларускай Гімназіі. 1-га верасьня пачынаюцца папраўковыя і ўступныя экзамены для вучняў Гімназіі і новапаступаючых у яе.

Сяляне—Беларусы, каму толькі пазваляюць матар'яльныя варункі, пасылайце сваіх дзяцей у беларускія гімназіі, памятуючы, што, чым болей падгатовім свае беларускае інтэлігенцыі, тым хутчэйшым і пэўнейшым будзе нашае нацыянальнае і сацыяльнае вызваленьне; адпаведнае-ж духовае і маральна-нацыянальнае выхаваньне можа атрымаць нашая моладзь толькі ў сваіх родных беларускіх гімназіях!

Тэрор за беларускую газэту. „Krynica“ ў № 34 апісвае тыя зьдзекі, якія церпяць ад паліцыі і шпігоў чытачы гэтае газэты ў Казлоўшчынскай гміне, Слонімскага павету.

Ня дзіва: у гэтай гміне „Krynica“ мае ажно 70 падпішчыкаў, якія, хоць каталікі, ніяк ня хочуць перабляцца на палякоў і цьвёрда стаяць за беларушчыну.

На манэўры. Праз Вільню праехала шмат розных ваенных прадстаўнікоў розных прыязных да Польшчы краёў, запрошаных да ўчасьця ў вялікіх манэўрах польскай арміі ў Валыншчыне (на радавай граніцы).

Статыстыка люднасьці Віленшчыны. Паводлуг апошніх урадовых даных, у Віленшчыне знаходзіцца 1.088.000 асоб, адкуль Палякоў—608.000, Беларусаў—277.500, Жыдоў—119.500, Літвіноў—57.500, Расейцаў—25.500 асоб.

На кожную рэлігію прыпадае: каталікоў—652.000 праваслаўных—284.000, жыдоўскае рэлігіі — 119.500, і іншых—32.500.

З статыстыкі бачым, што лік палякоў вельмі перасолены. Зважаючы на тое, што 1) большасьць каталікоў несьвядомыя беларусы, 2) усе праваслаўныя, за малым выняткам—тыя-ж беларусы,—лік беларусаў павінен быць далёка, далёка большым.

Напады бандытаў. У ноч на 6-га жніўня 4 бандыты ў масках зрабілі збройны напад на дом Язэпа Малны ў вёсцы Фіялкаўшчына, Мядзельскай гміны, Дунілавіцкага пав. Пасьля абрабаваньня дому бандыты ўцяклі ўнапрамку Вялейскага пав.

Забойства паліцыянта. 4-га жніўня застрэлены паліцыянт 10 кампаніі пагранічнікаў, на становішчы № 2 каля вёскі Вайшнюны, Сьвянцянскага пав. Забойца скрыўся.

Пісьмо у Рэдакцыю.

Паважаная Рэдакцыя!

З тае прычыны, што ў віленскіх газэтах зьявіліся заметкі аб растрэле ў Менску майго мужа—Уладзімера Шалешкі — былога сэкрэтара Віл. Бел. Гімназіі, у імя праўды і аб'ектыўнасьці лічу сваім абавязкам заявіць, што, хаця я сама асабіста лістоў ад Уладзімера Шалешкі не атрымоўвала, маю перакананьне, што ён жывы. Перакананьне гэнае вынікае з яго лістоў, пісаных да крэўных, якія я сама чытала.

Прашу ўсе газэты, якія падавалі заметкі ў справе Ул. Шалешкі, зьмясьціць вышэй паданае — ці то ў форме ліста, ці інфармацыяў, вынікаючых з яго.

З пашанай **Аўгеньня Шалешка.**

Беларусы у Літве.

Беларускі Нацыянальны Камітэт.

(Бюлетэнь № 1 Нацыянальнага Камітэту ў Літве).

27-га ліпня б. г. ў м. Коўне ў памешканьні гімназіі „Аўшра“ адбыўся агульны сход беларусаў дзеля заснаваньня „Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Літве“. На сходзе было прысутных звыш 30 асоб.

Старшынёю сходу быў абраны грам. Цьвікевіч, за сэкрэтара грам. Гузьней. Сход заслухаў шэраг справаздач—аб агульным становішчы беларускае справы, аб становішчы ў краю, аб заданьнях арганізуемага камітэту.

Пры завязаўшайся дыскусыі падпаў рэзкай крытыцы сучасны напрамак палітыкі ў віленскім пытаньні, характэрызуемы адсутнасьцю працы і цьвёрдага шырокага пляну.

Пасьля дакладаў і дыскусыі адбыліся выбары. У склад Камітэту ўвайшлі: старшынёю — інж. Галавінскі, віцэ-старшынёю—былы пасол да Варшаўскага Сойму—С. Якавюк, сэкратаром—грам. Гузьней. Сход вітаў воплескамі прысутнага ў залі рэдактара газэты „Летува“ д-ра Пурыцкага.

Па пытаньню аб беларуска-літоўскіх узаемаадносінах сход вынес гэткую рэзалюцыю:

„Агульны сход беларусаў у Літве горача вітае спробы прадстаўнікоў літоўскага грамадзянства ўстанавіць нанова добрыя адносіны з беларусамі і ўзнавіць арганізаваную супольную барацьбу супроць захапленьня Польшчай Вільні, беларускіх і літоўскіх абшараў. Сход пастанаўляе падтрымаць усімі захадамі гэтыя спробы, калі яны будуць шчыры і сур'ёзны і будуць грунтавацца на прынцыпе роўнасьці абедзьвюх умаўляючыхся старон. Сход выказывае надзею, што новы напрамак будзе ў свой чарод падтрыманы ўсім літоўскім грамадзянствам незалежна ад партыйных групіровак. Разам з тым сход заяўляе, што цяперашняя літоўская палітыка ў віленскім напрамку, пацягнуўшая разрыў паміж абедзьвюма старонамі, мае сілу яшчэ і да сёньня, дзеля чаго яшчэ зарана казаць, аб устанаўленьні актыўнага беларуска-літоўскага супрацоўніцтва“.

Сход даручыў Камітэту ўвайсьці безадкладна ў цесную сувязь з краёвымі і закардоннымі беларускімі арганізацыямі па пытаньням бягучай палітыкі і ў тым ліку па пытаньню аб скліканьні 2-ой агульна беларускай канфэрэнцыі.

Камітэту даручана: прывітаць старшыню літоўскага „Таварыства Адратаваньня Вільні“, грам. Біржышко, паслаць прывітаньні Беларускаму Пасольскаму Клюбу ў Варшаўскім Сойме, беларускім калёніям у Латвіі і Празе і прыступіць да рэгістрацыі беларусаў у Літве.

Прывітаньне Беларускаму Пасольскаму Клюбу ў Польскім Сойме.

Па даручэньню агульнага сходу беларусаў у Літве ад 27-га ліпня б. г. гэтым маю гонар прывітаць Вас — слаўных змагароў за нацыянальныя і сацыяльныя правы Беларускага Народу.

Мы пераконаны, што Вашая вельмі ўплывовая і падтрыманая ўсім жыхарствам Заходняй Беларусі і беларускім грамадзянствам закардонам праца зьяўляецца моцным грунтам шырока разьвіваючагася Беларускага Адраджэньня і лепшым спосабам дзеля асягненьня нашай вялікай ідэі — заняць пачэснае месца сярод вольных народаў.

Падымаючы свой незалежны голас, — Беларускі Нацыянальны Камітэт у Літве, адзіная тут грамадзкая беларуская арганізацыя, сьведчым Вам сваю гатоўнасьць служыць гэтай ідэі ў меру нашае магчымасьці і тым самым быць у шэрагу іншых незалежных нацыянальна беларускіх сіл.

Старшыня Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Літве—А. Галавінскі. Віцэ Старшыня—Якавюк. Сякрэтар Камітэту—Я. Гузьней.

Выдавец: **Я. Туркевіч.**

Друкарня **Левін і Сын,** Вільня, Нямецкая 22.